

Младите и Европа

Публична лекция на **Меглена Кунева**, Европейски комисар по защита на потребителите

27 март 2007, СУ "Св. Климент Охридски"

Уважаеми дами и господа,
скъпи студенти,

Точно преди две години, когато вече бяхме подписали Договора на България с ЕС, Иван Кулеков направи документалния филм "Държава се прави с хора", който много от вас – предполагам -- са успели да видят днес. Този филм разказва за част от екипа, благодарение на който се случиха преговорите. Повечето от хората в него тогава бяха на вашата възраст. Често са ме обвинявали, че експертите, с които работя са много млади. Но аз заложих на младостта и сега знам, че постъпих правилно. Не че подценявам опита, и не че не съм се доверявала на хората с опит, но изключително важни за мен бяха и смелостта, изобретателността, оригиналността, свободата, издръжливостта, които младите хора около мен демонстрираха. Нямаше мрънкане, единствената цел беше работата, която трябваше да се свърши, при това качествено.

Радвам се, че това желание за работа и този почерк се запазиха. Занимаващите се с европейска интеграция са най-младите в администрация и – позволете ми да го кажа - са хора, които определено налагат нов стил в държавата. И това продължава много да ни помага в тези първи месеци от пълноправното ни членство.

Всички политици обичаме да говорим за младите - как им даваме път, как разчитаме на тях, но не са много тези, които наистина подкрепят младостта и й дават шанса да се наложи и да поема отговорности. В последните 5-6 години в българската политика влязоха много нови и млади лица, част от партиите като че ли направиха своя кауза от младостта и това модернизира политиката. А и започна да я прави по-привлекателна. Мисля, че това е успех.

Сега вие с много по-малко основание ще се шегувате, че все имате бъдещето, но нямате настоящето. Имате го и имате шанса да успявате тук и сега. Вече не се налага да чакате с години, за да постъпите на работа. Много от вас започват добра работа още по време на следването си, бизнесът е все по-обърнат към университетите. Въпрос на време е още при старта на висшето си образование да знаете компанията, за която ще работите. Чуждите инвестиции отварят нови работни места, в които най-търсени отново са младите и образованите. Откриват се позиции, за които моето поколение не е и мечтало. Политиката също – както подчертах – е територия, в която можете да се пробвате, ако имате хъса да реализирате каузи и обичате да работите с хора. Изобщо, имате невероятния шанс да бъдете сред строителите на модерна България, а и на Европа след нейното Пето разширяване. Възможностите пред вас са огромни и много се надявам, че максимално пълноценно ще се възползвате от тях.

Членството на България в ЕС отвари пред всички ни, но особено пред вас, тези много възможности и перспективи. На първо място в образованието. Драстично намаляха таксите за българските студенти в университетите в страните членки на Съюза. В много от тях имате право на стипендии. Конкуренцията ще наложи по-голяма гъвкавост и на българските университети, ще се появят нови форми и по-модерни подходи в образованието. Ще се засили ролята на работодателите при подготовката на учебните планове и програми чрез участието им в управлението на висшите училища и при създаването на механизми за обратна връзка, отчитащи професионалното развитие на завършилите. Работодателите неизбежно ще се превърнат в значим “клиент” на университетите, като от своя страна ще участват във финансирането им и ще провокират ученето през целия живот. Студентският обмен по различните европейски образователни програми ви гарантира да прекарате поне по един семестър в друг университет и да разширите опита си. Можете да записвате и магистратури, за които също да плащате по-ниски такси, отколкото досега.

Но образованието не е само учене, то е и потапяне в културата на страната, чийто език изучавате, възможност за практика, за космополитно общуване. За разлика от своите родители, баби и дядовци, някои от които не са напускали

България, вие трупате опит и ползи, разширявате съзнанието си, превръщате се в граждани на един глобализиран свят, който се стреми да разпространи свободата, човешките права и демокрацията. Затова и усвоеното от вас няма да е просто набор от информация, но е и нова житейска философия, която ще защитава ценностите на отвореното общество.

На второ място – нарастват възможностите ви да пътувате и да работите навън. Нискотарифните компании, които масово навлизат в България, ви правят част от мобилния свят на младостта, който пътува, за да отиде на концерт на любимата си група или да обиколи конкретен град, да се види с приятели. Вече е почти невъзможно човек да отиде някъде в страните от ЕС, и веднага да не попадне на българи. Това ви дава ново самочувствие, кара ви да се чувствате като всички останали европейци на вашата възраст, а знам, че това е от решаващо значение. Защото усещането за общност, за група, усещането, че и вие сте сред младите европейци, които ще определят бъдещето на Европа, е най-голямата гаранция за успеха на европейската интеграция у нас.

Все повече европейски страни отварят и трудовите си пазари. Неслучайно най-динамичните икономики в Европа са тези, които налагат по-малко регулации върху наемането на работна ръка. Свободната размяна на труд и идеи е необходимо условие за успешното насочване на ресурси там, където те са най-нужни. Статистиката в България сочи, че най-много опити да си намерят работа навън, да се преквалифицират или да опитат да израснат кариерно, правят хората на възраст до 40-45 години. Сред тях делът на току-що завършилите висшето си образование е доста голям. И това е нормално, защото територията на 27-те страни членки на ЕС се превръща в общо пространство за живот с единен пазар на труда. Свикнем ли с тази мисъл, свикнем ли с идеята, че България вече е част от европейското семейство, ще престанем да говорим за “изтичане на мозъци” и ще приемем тази определяща съвременното ни динамика и мобилност. В това отношение политиката ни трябва да е такава, че да помага на българските граждани да се реализират в България и извън нея, но и да превръща страната ни в привлекателно място за бизнес и живеене на

способните и талантливите. Тогава България ще е търсено и желано място както за българите, така и за другите европейци.

Особено ми е приятно, че в Брюксел и в Страсбург работят много млади българи във всички структури на европейските институции. И още много карат стажовете си там. В голямата конкуренция, каквато цари в тези институции, младите българи се представят много добре и трайно променят образа на България към добро.

Докато траеха преговорите, а и след това - докато подписвахме Договора, изпълнявахме критериите и работехме за датата 1 януари 2007 г., единствените, от които не чух оплакването – няма информация – бяхте вие. Даже в някои градове на България студентите инициираха свои информационни кампании, убеждаваха родителите и най-вече бабите и дядовците си в смисъла от членството. Няма да забравя тази доброволна помощ, която бавно, но трайно, също променяше облика на страната ни. А и излъчваше силен сигнал към Брюксел, че ние действително искаме членството, а не сме обладани от желанието да говорим единствено за това как за нищо не ставаме. На всички срещи, които съм имала и със студенти, и с ученици, а тези срещи не са никак малко, посланието винаги е било – можем, ще се справим, заслужаваме. И днес искам да ви благодаря за това. Без това послание на млада България, убедена съм, нямаше да ни стигнат силите. Затова и сега няма да се поколебая да кажа, че вие сте тези, които задавате днешния дневен ред и на България, и на Европа. И вярвам, че няма да се уморите да го правите.

Акцентът, който ЕС днес поставя върху диалога си с хората, върху всички форми на дебати и включвания, които да помогнат Съюзът да се усети не само като проект на елитите, но и на гражданите, неизменно включват и младежта. Защото младите най-лесно като че ли могат да премахнат дистанцията между себе си и институциите. И пак те са, които благодарение на медиаторската си функция между поколенията, могат да добавят доверие, да гарантират диалога а и да помогнат за вписването на Европа в модерния, глобализиращ се и силно технизирал се свят.

Младежите са специална целева група на ЕС в редица политически области. Политиката, насочена към тях, е нещо като политика в напречен разрез, т.е. тя е част от много други политики - образователна, социална, политиката по заетостта. А в един малко по-общ план, тя се отнася и до насърчаване активността на Съюза по отношение на трансграничната работа с младежта и младежкия обмен, стимулирането на европейска идентичност и усвояването на европейското гражданство. Програма “Младеж” подкрепя обмена, съвместните проекти, срещите на млади хора. В центъра ѝ са поощряването на мобилността, провеждането на Европейска доброволна служба, инициативи в сферата на межкултурното обучение.

От 1978 г. на европейско ниво съществува Младежки форум, в който са обединени международни младежки съюзи и национални младежки съвети с цел използването на лоби пред институциите на ЕС за по-силно включване на младежта в бъдещото изграждане на Общността. А от 1996 г. младежките представителства са обединени в Европейски младежки форум на ЕС. В България, доколкото ми е известно, предстои учредяването на Национален младежки съвет, който ще ви направи по-добре представени и ще ви позволи да участвате по-активно и в европейските проекти, и в дебатите за бъдещето на Европа.

Както и да го погледнем, XXI век е ваш. Вие сте друго поколение – акумулирате гражданска енергия през блоговете, оформяте маршрутите си чрез GPS приемници, общувате чрез sms-и, а iPod-ът маркира всекидневие то ви. Все по-често напоследък култивирането на идентичност сред вас става не по друг начин, а благодарение на системата реер to реер. Чрез нея можете да споделяте музиката в Интернет, където всеки качва своята дискография онлайн и си конструира културна идентичност. За вас Интернет е това, което за нас бяха книгите. И в него Google е вашата търсачка, която *знае къде е знанието*.

Говорите много езици, общувате без проблеми, нямате нашите спомени и травми и ви е лесно да сте част от един глобализиран свят. По-толерантни сте и много по-свободни. Честно казано, малко ви завиждам за това, но и съм

щастлива, че благодарение на сегашните си занимания имам възможността да работя за един ЕС, който с политиките, които формулира, прави опит да отговори на тези ви очаквания и да бъде по-адекватен на вас, младите.

Ще ви дам един пример с моето портфолио “Защита на потребителите”. За мен, гледайки извършеното в Комисията, бързо стана ясно, че няма смисъл да поставям акцент върху постигнатото – стоки, традиционни услуги. При подготовката на Стратегията за защита на потребителите 2007-2013 г. данните, които поисках, показаха, че единният пазар за потребителите, тоест за гражданите, все още не се е случил. Ние не се възползваме достатъчно от възможностите на новите технологии, не търсим правата си като европейски потребители, а само като национални. И с това намаляваме шанса на вътрешния пазар да се усъвършенства, изпускаме възможността за нови работни места и за подкрепа на малките и средни предприятия. А Европа разполага с огромен капитал от 25 милиона малки и средни предприятия, с оборот до 50 млн евро. Тези предприятия дават работа на две трети от трудещите се в Европа и създават 50% от добавената стойност. Потенциалът за създаване на нови работни места е в този сектор.

Затова и заложих на електронната търговия, трансграничното сътрудничество, финансовите услуги от разстояние и обвързахме политиките за потребителите по-тясно с други политики като конкуренцията, енергийната, социалната и пр., и пр. Защото както още през 1932 г. изтъква президентът Рузвелт - цитирам - “Аз вярвам, че сме в предверието на фундаментални промени в традиционното икономическо мислене. Убеден съм, че за в бъдеще ще мислим по-малко за производителите, и повече – за потребителите”. И действително това е така. Затова и мисълта за потребителите, както казах, е в основата на реформите, които ЕК инициира. Понижаването на цената на роуминга, което си беше голяма битка, е в името на потребителите. Най-голямото споразумение със САЩ – “Открито небе” - ще доведе до драстично намаляване на цените на полетите. Или реформата в сферата на финансовите услуги, която ще даде възможност на потребителите да се възползват от националната си кредитна или дебитна карта във всяка една страна членка на ЕС. Въпросът е да има набор от правила, които присъстват навсякъде и защитават потребителите.

Едно от нововъведенията е свързано с чл. 81-82 от Договора за ЕС, който разрешава защитата и на колективните интереси на потребителите. На базата на споменатите членове има няколко успешни иска – един от тях е на 62 жертви на банкрута на един тур оператор в Белгия. Искът е за неосигурена пакетна туристическа услуга и е насочен към белгийската държава, защото не е гарантирала законодателство, което да пази интересите на потребителите.

Или да вземем директивата за потребителския кредит. Наследих този проблем, който има вече 7-годишна история и не може да се реши, защото мненията на подкрепящите и отхвърлящите идеята са разделени. Ако успея с тази директива обаче, ще реша и национален проблем, защото България е с висок кредит на задълженията. Част от порочността на сегашното състояние е, че когато сключват договор за кредит, хората не разбират условията, които при това са различни от банка до банка и от страна до страна. В много държави “наказват” потребителя, ако си изплати предварително заема. Искам това да отпадне. Искам информацията да не е разбираема само за финансистите и да могат да се сравняват условията, да има яснота как се изчислява годишната лихва. А и хората да могат да взимат кредит от която и да е банка в Европа, защото им предлага по-добри условия. Тоест, искам да постигнем общ пазар за гражданите, не само за големия бизнес.

За мен идентифицирането на младите хора като ресурс както на България, така и на Европа, е от особено значение. И както в представянията на България никога не липсват културното наследство и красивата природа, така ми се иска отсега нататък да не липсват и младите хора. Извеждането им напред ще даде повече възможности на страната ни за по-лесно вписване в ЕС, а и ще гарантира привлекателността ни. Защото безспорен е и фактът, че младите хора, които остават в България, засилват нейната привлекателност. Те са гаранцията, че модернизиранието на държавата ще продължи, че реформите ще се случват, и в крайна сметка – гаранция са, че страната ни има бъдеще. И това не е просто демографски въпрос, а е въпрос на нов манталитет, на идването на друг тип поколение, нещо, за което вече говорих. И най-сетне, тук няма и

поколенческо противопоставяне, защото успехът на младите е това, което може допълнително да интегрира поколенията в България.

Радвам се, че вече има опити България да изнася успешните млади – особено в областта на знанието и на културата. Младите български математици, независимите артисти, които участват по музикални и театрални форуми навън, младите ни оперни таланти – всички те работят за успешното ни вписване в Съюза и за налагането на гласа ни в многогласието на Европа.

Дами и господа,

Погрешно е да твърдим, че в Европа няма примери за технологични иновации – Еърбъс в авиацията, Ариан в пътуването в Космоса, високоскоростните влакове са все примери за европейски успехи. Въпреки това обаче Европа не отделя достатъчно средства за изследователска и развойна дейност. По отношение на финансовите инвестиции в нововъведенията и патентните регистрации ЕС изостава след САЩ и особено след Япония. Споровете около единния европейски патент са сериозно препятствие за европейските фирми.

Усилията ни трябва да се съсредоточат и върху околната среда и информационните и комуникационни технологии. Сред бъдещите ни теми са опазването на околната среда със задължително зачитане на Протокола от Киото за емисиите на газове с парников ефект, въпросът за ангажирането на САЩ и участието на Индия и Китай в ефективното намаляване на емисиите на тези газове, увеличаването на помощите за развиващите се страни, което е решаващо за стабилността на света, международната мобилизация за борба с големите пандемии, проблемите за неразпространение на ядреното оръжие.

Приоритет трябва да е и поощряването и възнаграждаването на труда. Така се създават нови работни места и се повишава покупателната способност. Фактът, че съм либерал, не ми пречи да смятам, че и либералната икономика се нуждае от регулации и норми. В сферата на държавното обслужване тя също е необходима, защото съществуват блага и услуги, които не могат да бъдат

подчинени на пазарните закони. Държавата трябва да поема някои отговорности, включително в сферата на научните изследвания.

Убедена съм, че тъкмо вие сте тези, които ще търсите решенията на тези проблеми и ще адаптирате глобализацията към европейските ценности и интереси. Вие сте тези, които ще имате възможността от големия запас от общи неща, да формулирате общата политика на Съюза и да дадете тласък за приемането на Европейската конституция. Знаете че се обсъжда обемът на Договора за Конституцията, широкообхватното представяне на отделните сфери. Дори думата конституция подлежи на ревизия. Същината обаче е основните ценности и права да не бъдат поставяни под въпрос и да изготвим документ, който да е базата, върху която да продължи по-нататъшното задълбочаване на интеграцията в ЕС. Това ще ни гарантира ново чувство за "ние". Всичко това няма как да стане без активния ангажимент на младите.

За да имаме една наистина *нова* Европа, в която най-голямото постижение е появата на един истински европейски дух, който съжителства с националните, регионалните и местните идентичности.

Благодаря за вниманието!